

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej oraz funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy pana posła Krzysztofa Paszyka.

(-) Bartosz Arłukowicz; (-) Marcin Bosacki; (-) Borys Budka; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chybicka; (-) Włodzimierz Czarzasty; (-) Jacek Czerniak; (-) Magdalena Filiks; (-) Joanna Frydrych; (-) Konrad Frysztak; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Zdzisław Gawlik; (-) Piotr Głowski; (-) Łukasz Horbatowski; (-) Klaudia Jachira; (-) Maria Małgorzata Janyska; (-) Patryk Jaskulski; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Piotr Kandyba; (-) Jacek Karnowski; (-) Agnieszka Maria Kłopotek; (-) Michał Kołodziejczak; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Tomasz Kostuś; (-) Wojciech Król; (-) Anita Kucharska-Dziedzic; (-) Stanisław Lamczyk; (-) Maciej Lasek; (-) Artur Jarosław Łacki; (-) Rajmund Miller; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Wanda Nowicka; (-) Paweł Olszewski; (-) Krzysztof Paszyk; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Jacek Protas; (-) Renata Urszula Rak; (-) Bartosz Romowicz; (-) Grzegorz Rusiecki; (-) Jakub Rutnicki; (-) Marek Rząsa; (-) Marek Sawicki; (-) Ewa Schädler; (-) Joanna Scheuring-Wielgus; (-) Krystyna Sibińska; (-) Bartłomiej Sienkiewicz; (-) Marcin Skonieczka; (-) Waldemar Sługocki; (-) Marek Sowa; (-) Mirosław Suchoń; (-) Paweł Śliz; (-) Krzysztof Śmiszek; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Tomasz Trela; (-) Jarosław Urbaniak; (-) Mariusz Witczak; (-) Maciej Wróbel; (-) Bogdan Andrzej Zdrojewski; (-) Piotr Zgorzelski.

Uchwała

Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z

dnia ... grudnia 2023 r.

w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej oraz funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym

Zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: **Konstytucja RP**) podstawową funkcją ustrojową Krajowej Rady Sądownictwa jest stanie na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Funkcja ta może być realizowana prawidłowo wyłącznie, gdy Krajowa Rada Sądownictwa jest organem niezawisłym i niezależnym od innych władz. Gwarancje tej niezależności i niezawisłości przewiduje art. 187 ust. 1 i 3 Konstytucji RP, które określają skład Krajowej Rady Sądownictwa oraz ustanawiają 4 – letnią kadencję jej wybranych członków. Zasadniczą część składu Krajowej Rady Sądownictwa – zgodnie z art. 187 ust. 1 pkt 2 Konstytucji RP – stanowić powinni przedstawiciele sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych. Wybór przedstawicieli środowiska sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa powinien zatem mieć charakter autonomiczny i realizowany przez środowisko sędziów, bez możliwości czynnego udziału organów władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, działając w celu przywrócenia Krajowej Radzie Sądownictwa zdolności do prawidłowej realizacji jej konstytucyjnych funkcji i zadań, doprowadzenia do stanu zgodnego z art. 187 pkt 2 Konstytucji RP, a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, oraz art. 2 i 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej, wykonując wyroki Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka¹, stwierdza, że zgodnie z przywołanymi orzeczeniami:

¹ W szczególności: wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19 listopada 2019 r., wydany w połączonych sprawach o sygn. C585/18, C – 624/18, C – 625/18; wyrok Sadu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. III PO 7/18; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., wydana w składzie trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego, tj.: Izby Cywilnej, Izby Karnej, Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. BSA I-4110-1/20; wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 2 marca 2021 r. (sprawa o sygn. C – 824/18); wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowiek z dnia 22 lipca 2021 r. (Reczkowicz przeciwko Polsce, sygn. 43447/19); wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 listopada 2021 r. (Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, sygn. 49868/19 i 57511/19); uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., wydaną w składzie 7 sędziów SN (I KZP 2/22); wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 listopada 2023 r. (Wąęsa przeciwko Polsce, sygn. 50849/21); wyroki NSA w sprawach: II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18, II GOK 7/18 – w związku z którymi NSA wystąpił z pytaniem

- 1) uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 2018 r. w sprawie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w Monitorze Polskim dnia 12 marca 2018 r. (poz. 276);
- 2) Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie wyboru członka Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w Monitorze Polskim z dnia 27 maja 2021 r. (poz. 497);
- 3) uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa, opublikowana w Monitorze Polskim z dnia 19 maja 2022 r. (poz. 485)

– zostały podjęte z rażącym naruszeniem Konstytucji RP.

Skutkiem ich podjęcia było ukształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, Traktatem o Unii Europejskiej oraz Konwencją Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a w konsekwencji utrata zdolności do realizacji przez Krajową Radę Sądownictwa jej konstytucyjnych funkcji i zadań, w tym w szczególności zdolności do stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wzywa członków Krajowej Rady Sądownictwa, wybranych do jej składu wbrew Konstytucji RP, do niezwłocznego zaprzestania działalności w Krajowej Radzie Sądownictwa, gdyż ta podważa porządek konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej deklaruje podjęcie działań na rzecz przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi oraz międzynarodowymi, a także wzywa organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do niezwłocznego podjęcia działań mających na celu przywrócenie Krajowej Radzie Sądownictwa pozycji ustrojowej oraz funkcji określonych w Konstytucji RP i właściwych dla demokratycznego państwa prawnego.

Uchwała podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

prejudycjalnym do TSUE, a także kolejne wyroki w analogicznych sprawach: II GOK 4/18, II GOK 8/18, II GOK 10/18, II GOK 11/18, II GOK 12/18, II GOK 13/18, II GOK 14/18, II GOK 9/18, II GOK 15/18, II GOK 16/18, II GOK 17/18, II GOK 18/18, II GOK 19/18, II GOK 20/18.

Uzasadnienie

Naruszenie standardów ustrojowych dotyczących składu Krajowej Rady Sądownictwa

Ustrój Krajowej Rady Sądownictwa określają art. 186 i art. 187 Konstytucji RP oraz ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. poz. 269, tekst jedn. z 2021 r. ze zm., dalej: **Ustawa o KRS**). Do 2017 r. skład KRS, w części dotyczącej osób reprezentujących środowisko sędziowskie, był ukształtowany w zgodzie z normami Konstytucji RP.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) zmieniła jednak zasady wyboru tej części składu KRS, stanowiąc, że przedstawiciele środowiska sędziów będzie wybierał Sejm RP (art. 9a Ustawy o KRS). Zmiana Ustawy o KRS z 2017 r. naraziła Krajową Radę Sądownictwa na wysokie ryzyko upolitycznienia oraz ograniczenie niezależności KRS i niezawisłości jej członków. W efekcie tej zmiany 21 spośród 25 członków KRS było wybranych przez władzę ustawodawczą. Obawy dotyczące upolitycznienia KRS potwierdziły skrajnie nietransparentne i polityczne wybory do KRS przeprowadzone przez Sejm RP w 2018 r., a następnie w 2022 r. Wybory te zostały dokonane z naruszeniem zasady podziału i równowagi władz (art. 10 Konstytucji RP) oraz niezależności władzy sądowniczej (art. 173 Konstytucji RP), w ich toku doszło także do przerwania konstytucyjnej kadencji urzędujących członków KRS (art. 187 ust. 3 Konstytucji RP) oraz ukształtowania składu „neoKRS” w sposób niezgodny z art. 187 ust. 1 pkt. 2 Konstytucji RP.

Określenie „neoKRS” stało się odtąd symbolem organu władzy publicznej, który przez swoje ścisłe podporządkowanie polityczne utracił zdolność do niezależnego i niezawisłego realizowania swoich konstytucyjnych funkcji i zadań.

Konsekwencje działalności „neoKRS” dla niezależności sądownictwa, niezawisłości sędziów oraz pewności prawa i wolności jednostki

Powołanie „neoKRS”, jako organu dalekiego od standardów niezależności sądownictwa, zrodziło wątpliwości dotyczące prawidłowości i skuteczności uchwał „neoKRS” wskazujących Prezydentowi RP kandydatów na stanowiska sędziowskie, zarówno w sądach powszechnych, wojskowych, administracyjnych, jak i Sądzie Najwyższym oraz Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Status tak powołanych sędziów zaczął być poddawany w wątpliwość, co negatywnie odbiło się na stabilności systemu prawnego, pewności prawa i sytuacji prawnej jednostki.

Wątpliwości prawne, o których mowa wyżej, wkrótce stały się także przedmiotem licznych pytań prejudycjalnych kierowanych do Trybunału Sprawiedliwości UE oraz wyroków wydawanych przez Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Sprawiedliwości EU oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka. Do najistotniejszych wyroków, obejmujących swoim przedmiotem status prawny „neoKRS”, należy zaliczyć:

- 1) wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 19 listopada 2019 r., wydany w połączonych sprawach o sygn. C585/18, C – 624/18, C – 625/18, w którym stwierdzono, że nadmierny wpływ władzy ustawodawczej i wykonawczej na kształt „neoKRS” oznacza utratę atrybutów niezbędnych dla władzy sędziowskiej, takich jak niezależność od innych władz i niezawisłość sędziowska;
- 2) wyrok Sadu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 grudnia 2019 r. (III PO 7/18), w którym – wykonując wskazany wyżej wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE – Sąd Najwyższy orzekł, że „neoKRS” nie jest organem cechującym się niezależnością i niezawisłością właściwą dla Krajowej Rady Sądownictwa w rozumieniu konstytucyjnym;
- 3) uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., wydaną w składzie trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego, tj.: Izby Cywilnej, Izby Karnej, Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sygn. BSA I-4110-1/20), w której stwierdzono, że przez nienależytą obsadę sądu należy rozumieć także sytuację, w której sędziowie są powołani na wniosek „neoKRS”, która nie daje gwarancji wyboru sędziów niezależnych i niezawisłych w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP;
- 4) wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 2 marca 2021 r. (sprawa o sygn. C – 824/18), w którym TSUE stwierdził, że prawo UE sprzeciwia się zmianom prawa krajowego, które – w zakresie dotyczącym powoływania sędziów – mogą podważać zaufanie do niezależności sędziów i sądów, a także tworzyć przekonanie o ich uzależnieniu od władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Wyrok ten zapadł w związku z pytaniem prejudycjalnym zadany przez Naczelny Sąd Administracyjny w toku rozpatrywania odwołań od uchwał „neoKRS”;
- 5) dziewiętnaście wyroków Naczelnego Sądu Administracyjnego², w których – wykonując wyrok TSUE z 2 marca 2021 r. – stwierdzono, że „neoKRS” nie daje wystarczających gwarancji niezależności od wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej w procedurze powoływania sędziów, co zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego stanowi podstawę do uchylenia uchwały „neoKRS”;

² Zob. wyroki NSA w sprawach: II GOK 2/18, II GOK 3/18, II GOK 5/18, II GOK 6/18, II GOK 7/18 – w związku z którymi NSA wystąpił z pytaniem prejudycjalnym do TSUE, a także kolejne wyroki w analogicznych sprawach: II GOK 4/18, II GOK 8/18, II GOK 10/18, II GOK 11/18, II GOK 12/18, II GOK 13/18, II GOK 14/18, II GOK 9/18, II GOK 15/18, II GOK 16/18, II GOK 17/18, II GOK 18/18, II GOK 19/18, II GOK 20/18.

- 6) wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowiek z dnia 22 lipca 2021 r. (Reczkowicz przeciwko Polsce, sygn. 43447/19), w którym Trybunał stwierdził, że sposób wyboru sędziów jest sprzeczny zarówno z krajowym porządkiem prawnym, jak i Europejską Konwencją Praw Człowieka, gdyż „neoKRS” nie zapewnia wystarczających gwarancji niezależności i niezawisłości sędziów z uwagi na nadmierny wpływ władzy politycznej;
- 7) wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 listopada 2021 r. (Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, sygn. 49868/19 i 57511/19), w których również zwrócono uwagę utratę atrybutów niezależności i niezawisłości stanowiącą konsekwencją podporządkowania „neoKRS” władzy ustawodawczej i wykonawczej;
- 8) uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., wydaną w składzie 7 sędziów SN (I KZP 2/22), w której stwierdzono wprost, że „neoKRS” *„nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja, a w szczególności art. 187 ust.1.”*;
- 9) wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 23 listopada 2023 r. (Wałęsa przeciwko Polsce, sygn. 50849/21), w którym stwierdzono, że wadliwa procedura powoływania „neoKRS”, a także Sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, doprowadziła do naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do rzetelnego procesu). W wyroku tym wyraźnie podkreślono, że usunięcie dysfunkcyjności w systemie wymiaru sprawiedliwości w Polsce wymaga podjęcia pilnych działań o charakterze legislacyjnym, zmierzających do odbudowania w systemie wymiaru sprawiedliwości gwarancji niezawisłości, bezstronności oraz pewności prawa.

3. Obowiązek wykonania orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości UE, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego

Biorąc pod uwagę treść wskazanych wyżej wyroków i uchwał, nie ulega wątpliwości, że skład „neoKRS” został ukształtowany w sposób sprzeczny z art. 187 ust. 1 Konstytucji RP, a działalność tak ukształtowanego organu państwa prowadzi do skutków sprzecznych z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 2 i art. 19 ust. 1 TUE.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ma obowiązek wykonania wskazanych wyżej wyroków i uchwał, co powinno nastąpić poprzez przywrócenie zasad funkcjonowania i składu osobowego Krajowej Rady Sądownictwa do wymagań wynikających z Konstytucji RP, w tym w szczególności art. 187 ust. 1 Konstytucji RP.

Niniejsza uchwała ma na celu wykonanie wskazanych wyżej wyroków i uchwał poprzez stwierdzenie, że uchwały te zostały podjęte z rażącym naruszeniem prawa, a skutkiem ich podjęcia było ukształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, Traktatem o Unii Europejskiej oraz Konwencją praw człowieka i podstawowych wolności.

Sejm RP stwierdza, że pełne wykonanie wskazanych wyżej wyroków i uchwał, gwarantujące przywrócenie praworządności w działalności Krajowej Rady Sądownictwa, w tym odtworzenie pełnych gwarancji jej niezależności od innych władz i niezawisłości, nastąpi w drodze uchwalenia nowej ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i wyboru nowego składu Krajowej Rady Sądownictwa.

W związku z powyższym Sejm Rzeczypospolitej wzywa organy władzy publicznej, w tym Prezydenta RP i Senat RP, by włączyły się w proces przywracania niezależności, niezawisłości oraz apolityczności Krajowej Rady Sądownictwa.